

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ.

Եւրոպայի լրագրաց իբրեւ Կադանդէֆ ընծայուեցաւ այս տարի պապին նոր ու զարմանալի ընդհանրական կոնդակը, զոր հրատարակեր է զեկտեմբերի 8-ին. Կոնդակ մը որ աւելի անէծք է ամենայն ազատութեան եւ յառաջագիմութեան աշխարհի ի բարին եւ ի չարն առ հասարակ՝ քան թէ օրհնութիւն: Կաթոլիկ ժողովուրդներն անգամ գայթակղեր են այն կոնդակը կարգալով. եւ ոչ միայն Գաղղիացիք, Անգղիացիք եւ Իտալացիք, այլ եւ Աւստրիացիք եւ Լեհացիք եւ ուրիշ նոցա նման ջերմեռանդ պապականները չեն քաշուիր իրենց տոգոհութիւնը յայտնելէն այն կոնդակին շատ խօսքերուն վրայ: — Գաղղիոյ տէրութիւնը հրաման չէ տուած որ պապին կոնդակը եկեղեցիներուն մէջ կարգացուի. եւ սակայն քանի մը եպիսկոպոսներ՝ պապական աթոռոյն նախանձաշող ջատագով երեւնալու մտքով՝ ոչ միայն

կարգացեր են կոնդակը, այլ եւ իրենք իրենց կողմանէ պարզաբանելով՝ իմաստները սաստկացուցեր են: Տեսնեմք թէ տէրութիւնը ինչ պիտի ընէ. բայց կարծեմք թէ այս կռիւն ալ լրագրաց ասպարէզէն դուրս չելնէր, եւ Հռոմ իւր բազմադարեան սկզբունքներէն ետ չկենար: Ով որ պապական դրութենէն կսպասէ ազատական եւ ճշմարտապէս քրիստոնէական սկզբունքներու, շատ կխաբուի ու կսխալի. թող այնպիսին եւ չզարմանայ որ ինչպէս համարձակեր է պապը 80 յօդուածով դատապարտել Եւրոպայի այժմու քաղաքականութեան, յառաջագիմութեան, ազատամտութեան եւ լուսաւորութեան ամէն սկզբունքներն առհասարակ: Մենք գնեմք այս տեղ Ռուսաց Թիւթչէվ բանաստեղծին ոտանաւորը, զոր այս առթով հրատարակեր է նա Девъ (Or) անունով օրագրոյն 2 թուոյն մէջ:

ՊԱՊԻՆ ԸՆԴՀԱՆՐԱՊԱՆՔ.

Օր մը եղաւ որ Աստուծոյ արգարութեան կըռանով
Կայծակնահար փոշի դարձաւ հին օրէնքին տաճարը,
Եւ քահանայն մեծ ինքզինքը իւր թըրովը զարնելով
Տապալեցաւ ընկաւ գետին, փըչեց հոգին այն տեղը:

Շատ աւելի սարսափելի, շատ աւելի խիտ կերպով
Մեր օրերն ալ, — աստուածային դատաստանին օրերը —
Հաւատուրաց Հռոմ՝ քաղաքին մէջը դարձեալ նոյն պատժով
Կընդունի իւր պատուհասը Քրիստոսի սուտ յաջորդը:

Քանի դարեր անցան գնացին, շատ բան անոր ներուեցաւ,
Ինչ ծուռումուռ մեկնութիւններ, ինչ սոսկալի ոճիրներ.
Բայց այս ետքի հայհոյանքը որ բերանէն լըսուեցաւ
Աստուածային արգարութիւնն անոր երբէք չիներեր:

Կըկորնչի անտարակոյս նա ոչ թըրով երկրաւոր,
Նա որ այնքան տարի թըրով տիրապետեց աշխարհի,
Այլ ի կորուստ կըմատնուի նա այն խօսքովն ահա՛ որ
Ձոր այժմ՝ ըսաւ՝ թէ «Յընորք է ազատութիւնը խըղճի»:

Թ. ԹԻԼԻԹՉԷՎ.

— Գուշակութիւն մը կայ անցեալ դարուն վերջերը տպուած՝ որ կըսէ թէ նափոլէոն կայսրը տասը տարի պիտի թագաւորէ։ Ահա նորա թագաւորութեանը տասուիրեքերորդ տարին ալ անցաւ, եւ այն գուշակութիւնը սուտ ելաւ. կերեւի թէ անոր շարագրողը չէ կըրցած երեւակայել որ այս նափոլէոնը իւր հօրեղբօրէն ալ աւելի լաւ պիտի հասկընար ըստ իմիք Գաղղիացոց ազգին բնաւորութիւնը, եւ անոնց սանձը այնպէս ձեռքը պիտի առնուր որ չկարենան յաջ կամ յաջեակ խոտորիլ, եւ Գաղղիոյ կառքը խըռովութեան մէկ փոսէն մէկալը կործանել։ Նափոլէոն Գ. կայսրն է ուրեմն նաեւ այս 1863 տարւոյս մէջ եւրոպայի խաղաղութիւնը կամ խռովութիւնը պատրաստողը՝ ըստ կամաց կամ ըստ թոյլտուութեան վերնախնամ Տեսչութեան. տեսնեմք թէ ինչէր պիտի ընէ։

— Անցեալ սեպտեմբերի մէջ Գաղղիացիք եւ Իտալացիք, — կամ լաւ եւս ըսել՝ նափոլէոն եւ Վիկտոր Էմմանուէլ, — որոշեցին որ Իտալիոյ թագաւորութեանը մայրաքաղաք լինի այսուհետեւ Փլորենտիա (որ եւ Ֆլորենցա) քաղաքը. ոչ Հռովմ, ինչպէս գրեթէ ամենայն ազատամիտ Իտալացիք կողմէին,

եւ ոչ Թուրին, ինչպէս որ կըսէին Փիեմոնթեցիք։ Այժմ կապառուի այս որոշման գործադրութիւնը, որ գուցէ ոչ սակաւ դժուարութիւն կրէ Կարիպալաիին ու նորա խորհրդակիցներուն կողմանէ։

— Գերմանիոյ մէջ նիւթական պատերազմը դադարեցաւ, բայց այն պատերազմին բարոյական հետեւանքները դեռ դադարելու պէս չեն։ Այժմ Գերմանիան այն կերպով կը գոռայ, ինչ կերպով որ հարաւային քամիով ալեկոծեալ ծովը՝ փոթորիկէն ետեւ։

— Յունաստանի թագաւորութեան խաղաղութեանն ու յառաջագիմութեանը մեծ արգելք են մինչեւ ցայժմ՝ կառավարութեան մէջ գտնուող անձանց իրարու դէմ ունեցած անանական հակառակութիւնները։

— Ուլազ Պուլտանի վիճակը անստոյգ, եւ խաղաղութիւնը վրդոված է քանի տարիէ ի վեր։ Քուզա իշխանին բռնած ճանապարհը շատին հաճոյ չէ՝ իբրեւ բռնաւորական, թէպէտ եւ հասարակ ժողովուրդը գոհ կերեւի։ Մօտերս Պուքրէշի մէջ նորա կենացը դէմ դաւաճանութիւն մը եղեր է։

— Ամերիկայի եղբայրասպան պատերազմը առաջ երթալու վրայ է, եւ յոյս մը չերեւիր որ դոնէ 1863 տարւոյս մէջ դադրի։

ՄԱՆՐԱՆՈՒՐԲ.

ԼԱՋԱՐԵԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆԻՆ ՆՈՐ ԳԼԽԱՒՈՐ ԽՆԱՄԱԿԱԼԸ.

Կայսերական հրամանով, որ ելած է այս տարի Յունուարի 2-ին, Տերուքեան Խորհրդական եւ Կայսերական Ատենադպիր Պ. Պուքրովը նշանակուելու է Լազարեան Արեւելեան լեզուաց ձեմարանին Գլխաւոր Խնամակալ՝ առանց իւր ունեցած պաշտօններն ու կոչումը ձգելու։ Արդեւ Պ. Պուքրովը՝ իբրեւ Կովկասեան Խորհրդարանին Նախագահ՝ մեծ յարգերուբերին եւ խնամք ունէր Լազարեան ձեմարանին. տարակոյս չկայ որ սչսուհետեւ առաւել եւս իւր խնամքը կ'աւելցնէ՝ ի հաստատութիւն եւ ի յառաջադիմութիւն այն հոյակապ ազգային ձեմարանին, առ որ

միշտ եւ հանապազ երախտագետ պէտք է լինի մեր ազգը, մանաւանդ Ռուսաստանի Հայ բնակիչները։

ՀՆԳԿԱՍՏԱՆԻ ՓՈԹՈՐԻԿՆԵՐԷՆ ՄԷԿԸ.

Անցեալ հոկտեմբերի մէջ Հնդկաստանի արեւելեան եզերքը դարձեալ պատահեր է այն սոսկալի փոթորիկներէն մէկը՝ որ ատեն ատեն ահագին վնասներ կընեն Հնդկաստանի ծովեզերեայ քաղաքներուն։ Մագուլիփարամ քաղաքին մէջ մինչեւ 10,000 հոգի խղդուել է այն փոթորիկին ժամանակը, վասն զի ծովը բարձրացեր ու քաղաքին մեծ մասը կոխեր է։